

Stockbåt i bysjön, Rättvik

Dendrokronologisk undersökning

av Torbjörn Axelson, juli 2011



Den högra halvan av stockbåten. Notera urtagen efter tenarna som hållt samman delarna.

Den 5 juli 2011 begav jag mig till Rättvik och Nils Björ i [Björstugan](#) och tillsammans med honom vidare till den närbelägna Bysjön. Där tog jag med tillväxtborr fem prov för dendrokronologisk datering i en stockbåt i norra änden av sjön, ungefär [60.87083, 15.16361](#) (WGS 84)¹. Båten består av två halvor, varav den högra är uppdragen på land vid båtplatsen, medan den andra ligger på drygt halvmeterdjupt vatten på mjuk botten kanske 40 meter väster därom. Fyra av proven togs i den uppdragna delen, och ett i den som ligger i vattnet. Det senare togs från en eka, genom båtbottnen, utan att rubba båtdelen ur läge. De fyra första proven togs med sådan överlappning att de skulle kunna läggas samman till en gemensam serie. Båtens utformning gör ju att det inte på något ställe går att ta ett enda prov som omfattar både ytved och centrumved. Provet i den del av båten som ligger kvar på botten togs för att försöka avgöra huruvida båda halvorna är från samma träd eller från olika.



Aktern med tre av märkena efter provtagningen, 1b, 1c och 1d. (Klicka på bilden!)

Virket är mycket frodvuxet med huvudsakligen över två millimeter breda ringar. De två innersta proven (1c och 1d) och provet från den andra halvan (2a) gick bra att passa ihop till en serie som visar sig övertygande täcka perioden 1669-1727, varigenom det alltså även visar sig att de båda båthalfvorna med största sannolikhet är tillverkade av samma träd. Denna serie ger $T=6.8^2$ mot vår regionala referens ("SödraDalarna"), och $T>5$ mot en lång rad referenser från regionen. De två återstående proven passar bra med varandra, men inte helt övertygande mot den första serien. Genom foto på provstället vet jag dock att prov 1b ska innehålla ca 15 yngre årsringar än 1c. Där finns en okulär passning, som dock implicerar att 1709 års ring antagligen fattas i prov 1b.³ Om denna sammanfogning accepteras - vilket jag finner rimligt - dateras den yttersta fullständiga ringen (i 1a) från 1738, med vårved bevarad för 1739.⁴ Några ringar kan ha skavts bort, men troligen inte mer än enstaka, eftersom de är så breda (omkring två mm). Båten är därför tillverkad tidigast sommaren 1739, men troligare under (förra halvan av) 1740-talet.

Båten är 2,8 m lång och varje halva 0,4 m, varför den totala bredden i aktern är ca 0.8 meter. Bottnen är tydligt flathuggen. Det är angeläget att den uppdragna båtdelen läggs tillbaka på sjöbotten, så att den kan bevaras!



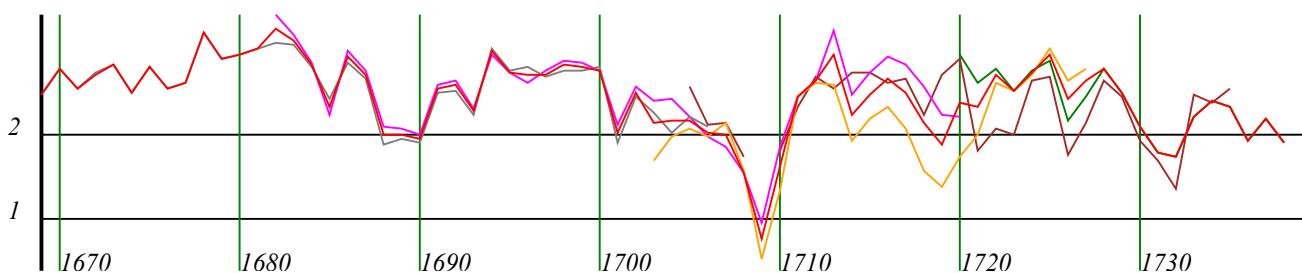
Vänd upp och ner för provtagning.

Noter

- ↑ Positionen för båtplatsen något ungefärlig och tagen från Eniro och Google maps där den i ingetdera fallet låter sig tydligt urskiljas
- ↑ T, t-testvärde, är ett statistiskt mått på säkerheten i en datering. T bör för den använda normaliseringsmetoden, "prop2yers" normalt överstiga 6 för att vara rimligt tillförlitligt, se [Axelson, T. & al: What is a good TTest value to ensure a dating?](#)
- ↑ 1709 har ofta extremt tunn eller helt saknad ring och 1708 och 1709 är smala i de andra proven från denna båt, så att ringen 1709 partiellt saknas är knappast otroligt
- ↑ Om det problematiska provet 1b inkluderas i medelkurvan, sjunker T-värdet till under 6 mot SödraDalarna, om det däremot utesluts, och bara används för att positionera 1a ger hela medelkurvan fortfarande $T > 6.3$ över 70 år

Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

Mätdata (ringbredder)



RVbj 1 Logboat in Bysjön, Rättvik PISY
 RVbj 2 Sweden Pinus sylvestris 310m 6052N1509E 1669 1738
 RVbj 3 T. Axelson
 RVbj #### 1b is problematic probably due to missing ring 1709, but the distance of
 RVbj #### about -15 rings to 1c is in accordance with high resolution photos of object.

— RVbj1d, 1669–1706,
 — RVbj1c, 1682–1720, +ofullst
 — RVbj2a, 1703–1727,
 — RVbj1b, 1705–1735, +ew
 — RVbj1m, 1669–1738, mean of samples RVbj1a, 1c, 1d, 2a
 — RVbj1a, 1720–1738, +ew